

A kitűnő bábos óvodó könyvrírói módszere rokon azokéval, akik saját elképzeléseik megtámasztása érdekében elolvasnak és felhasználnak több művet, s így írják meg a magukét. Csak míg a tudós íróknál a tanulmányozott írásos alkotások szervesen beépülnek az újba, a sajátba, Juharosné nem leplez, öngedi láttatni a forrásokat is. Ettől eddig, itt meg itt a mintha, ez meg ez a sajátom. És ez így helyénvaló is. A könyv gyengébb lapjai nem is ezek, hanem ami ilyen címek alatt sorjázik: "Mit jelent a pedagógiai bábjáték dramatikus jellege?" vagy "Milyen jelentősége van a szimbólumképzésnek a pedagógiai bábjátékban?" A remek gyakorlati szakember úgy gondolja, hogy egy könyvben, amely módszertani fogantatású, illik a szerzőhöz, ha teoretizál. E metodikai-elméleti sűrítmények azonban mintha emésztetlenül kerültek volna az olvasó elé.

Jók viszont a meséket előkészítő foglalkozás-leírások, és a függelék bábos rajzai. Ajánlom a könyvet óvodóknak, tanítóknak. A friss szemléletű kötetben, minden ami konkrét példa és leírás remekül használható.

Dr. Juharosné Molnár Piroska: Pedagógiai bábjáték. A játék sója., Kecskemét, 1989.

DEBRECZENI TIBOR

Az énektanításról

Másodszor olvasom nagy gyönyörűséggel, nem lankadó érdeklődéssel ezt a könyvet, nemcsak a benne leírtak számomra – megéltéértéérté miatt és ellenére is – izgalmas volta miatt, hanem az okos, szélesívű látókör, a sok hasznos ismeret és tanulság, a világos, tiszta logikai rend és érvelés, a szép, értelmes magyar nyelv élvezete okán is. A szerző hallatlan művelődéstörténeti elmélyültsége és tájékozottsága, hivatásának féltése és szeretete nemcsak tiszteletet és elismerést ébreszt az olvasóban, de érdeklődést kelt azokban is, akiket a tárgy nem érint közelről – hát még azokban, akiknek e téma a húsvukba vág és elevenére tapint. Ritka az ilyen tudományos jellegű mű, amelyben ennyire érződik írójának igazát szenvedélyesen védő heve, az egyéniség ilyen szuggesztív, meggyőző ereje, amivel témájának fontosságát átéli és hirdeti: evangélista szól a kálváriáról.

A tartalomjegyzékből ítélve a könyv történeti áttekintést ad a magyar énekköztetés fejlődéséről a 18. század végétől a 20. század végéig, de hogy ez a tárgyilagos, "hivatalos" felsorolás mennyi ága-bogát, forrását, erét, csermelyét, patakját, áradását, hullámverését és holtágát öleli fel a nagy folyamnak, azt már abból is láthatjuk, ha a 189 szójegyzetbe, a 212 művet és műsorozatot feltüntető irodalomjegyzékbe és 30 folyóirat-évfolyam jegyzékébe belepillantunk. Elolvasni, feldolgozni, értelmezni és kritikailag felhasználni ennyi ismeretet csak megszállott képes. Mindezt rendszerbe foglalni, véleményt, egyéni szemléletet hozzáfűzni, állást foglalni és az ügy érdekében – vita helyett – tényekkel érvelni: a tudós művészete.

Az I. fejezet a reformkortól a népiskolai törvény megjelenéséig, az 1782-es Révai Mikós féle "közénekek" összegyűjtésének jóakarátú, de visszhangra nem talált felhívásától Pálóczi Horváth Ádám, Kriza János, Erdélyi János, Arany János és mások dalgyűjtésein, majd a népoktatási reformtervezetek ismertetésén át (az állami és felekezeti törekvések részletes felsorolásával) eljut az ének helyének és szerepének, Eötvös József törvényjavaslata a XIX. sz.-i történelmi Magyarország egész területén történő megvalósításának felmutatásáig: Majer István, Maróthi György, Szotyori Nagy

Károly, Batizi András, Ivánka Sámuel, Ujfalussy József, Szepesi Imre, Zsasskovszky Ferenc, Endre és Károly, valamint Kohányi Sámuel munkásságáig.

A II. fejezet – a népoktatási törvény megjelenésétől az iskolák államosításáig, 1868–1948-ig – hatalmas tára az iskolapolitikai történelem adatainak, egyúttal kincsetára azoknak a haladást szolgáló gondolatoknak, amelyek nemcsak a művészet, hanem a magyar népiskola és népoktatás ügyét előbbre vitték, és azoknak a – fentiek nyomán születő, máig példamutató – tetteknek, amelyek a fejlődést biztosították. Ismerteti *Eötvös József* korszakos működését, az általa megindított nagyfontosságú tanítóképzést, *Bartalus István* nyugati (*Rousseau, Pestalozzi, Chevé, Curwen, Heinroth*) módszereket "magyarító" tankönyvét, *Szotyori Nagy József* gyakorló- és vezérkönyvét, bő és elemző kritikát gyakorolva fölöttük. Állami és felekezeti iskolák tankönyveinek, tanterveinek aprólékos szakszerű tárgyalása szemlélteti a sokféle törekvést, amelyek a zenei oktatást ebben az időben felpezsdítik (népdalgyűjtés, abszolút- és relatív szolmizálási módszerek, reform tervek, Éneklő Ifjúság mozgalom, Iskolai Énekgyűjtemény). Megismerkedhetünk a nagy elődök népnevelői munkásságával (többek közt *Bartók, Kodály, Bartalus, Sztojanovits Jenő, Sztankó Béla, Ádám Jenő* ilyenirányú tevékenységével), a tanító- és tanárképzés múltjával, régebbi és újabb tankönyvekkel, a korabeli hangszertanulással, világi és egyházi iskolák zenei nevelésével, új kiadványokkal, rendezvényekkel, jeles kórusvezetőkkel, a magyar ének-zeneoktatás felfelé ívelő lendületével.

"Új korszak hajnalán, a közoktatás nagyszabású átszervezése és megújítása pillanatában a zenei nevelés ügye tettekre készen áll. Vannak vezetői, akiket az ország tanítói példaképpnek ismernek el; a különböző vallási felekezetek és az állam iskoláit demokratikusan egyesítő énekes mozgalom tíz év óta vonzza a városok, falvak, bányatelepek, kis községek tanítóit és azok növendékeit; elkészült az iskolai tanítás eredményességét biztosító, tudományos rangú Iskolai Énekgyűjtemény, a népdal és a relatív szolmizáció módszerén alapuló tanterv s annak nyomán *Kodály – Ádám Jenő: Énekeskönyv* sorozata." – E szavakkal vezeti be a szerző a III. fejezetet, amely témáját az iskolák államosításától az 1980-as évek kezdetéig tárgyalja. Részletes történeti ismertetéséhez kritikai észrevételeket fűz, amelyekkel a hanyatlásnak – a politikai és társadalmi háttérből fakadó – okaira, a zenei nevelés katonáinak küzdelmeire, kisebb sikereire, nagyobb vereségeire mutat rá.

A boncoló kés pontosságával és gyógyító szándékával nyúl a témához, úgy hogy gondolatai, sok éven át a gyakorlatban szerzett gazdag tapasztalatai útmutatást, a mélypontról való felemelkedéshez tanácsot adnak. Tankönyvbírálat, hangversenykrónika, az ének-zene tagozatú általános iskolák keletkezésének és fejlődésének története, ének-zene oktatásunk módszerének külföldi hírneve és terjedésének leírása mellett helyet kap a fejezetben az oktatásügy hivatalos szerveinek bírálata is. Mindez olyan részletességgel, objektív megvilágításban, írásos dokumentumok alátámasztásával, hogy okulásul szolgálhat a jövő tündöklésére.

Köszönet e nagy és szép munkáért *Szabó Helgának* és a megjelenést elősegítő *Eötvös* alapnak. A könyv az ELTE Ének-zenetanárképző Tanszakán kapható.

Szabó Helga: A magyar énektanítás kálváriája
ELTE Ének-zenetanárképző Tanszaka, Budapest, 1991.

SOLTÉSZ ELEKNÉ